۱۳۵ سال پیش نخستین روزنامه در اصفهان انتشار یافت. روزنامه فرهنگ کنار سر کلیشه خود اینگونه برای مخاطبانش قیمت گذاری کرده است:

قیمت سالیانه در اصفهان و توابع ۱۲ قران
در تهران و سایر بلاد محروسه ایران ۱۶ قران
ممالك اروپ و امریك و افریك و سایر ممالك قطعه آسیا ۲ تومان
اخبار تلگرافی و روزنامه های دیگران را ما مسئول نیستیم

اصفهان دیروز

سه شنبه ۱۴ مرداد ماه ۱۳۹۳ خورشیدی، نمره یك

۷۲ سال پیش

شماره ۱۶۶۱ اخگر ۵ شنبه دوم مرداد ماه ۱۳۲۰

روز گذشته کمیسیون تعدیل نرخ خواروبار ...تشکیل گردید
و راجع به نرخ شیرینی ... براي يك ماه مرداد ماه به شرح زیر تعیین گردید:

نان شیرینی خشك/ ۱ کیلو/ ۶ ریال و ۵۰ دینار
نان شیرینی تر/ ۱ کیلو/ ۵ ریال و ۸۵ دینار
نان کره ای/ ۱ کیلو/ ۶ ریال و ۵۰ دینار
آب نبات ترشی/ ۱ کیلو/ ۶ ریال و ۵۰ دینار
بادام سوخته/ ۱ کیلو/ ۱۲ ریال
نقل بادام/ ۱ کیلو/ ۱۱ ریال
نقل بیدمشکی/ ۱ کیلو/ ۸ ریال
مربا بالنگ سیب/ ۱ کیلو/ ۶ ریال و ۵۰ دینار
نان خامه اي/ ۱ کیلو / ۷ ریال و ۵۰ دینار
آب نبات شیرینی مغز دار/ ۱ کیلو/ ۸ ریال
آب نبات شیرینی ساده/ ۱ کیلو / ۶ ریال و ۵۰ دینار
نان سوخاری/ ۱ کیلو / ۷ ریال
شربت به لیمو/ ۱ کیلو/ ۶ ریال و ۵۰ دینار

---

۱۱۲ سال پیش

گزارش تایمز از دربار ظل السلطان

بچه های فارسِ خاندان سلطنتی، نام گزارشی است که روزنامه تایمز واشنگتن در تاریخ ۲۰ جولای ۱۹۰۲ مطابق ۳۰-ام تیرماه ۱۲۸۱ هجری شمسی منتشر کرد. این گزارش در واقع مروری است بر کتابی به همین نام نوشته ویلفرید اسپاروی که در آن ایام در آمریکا منتشر شده بود. نویسنده این کتاب، به عنوان معلم سر خانه بچه‌های ظل‌السلطان، شاهزاده قاجار، به آن ها زبان انگلیسی می‌آموخته است.

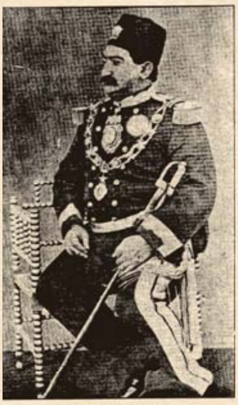
THE ZILLU'S SULTAN.

این نوشته را ویلفرید اسپاروی در بازگشتش از ایران نوشت، زمانی که ظل‌السلطان همچنان حاکم اصفهان بود، تا انقلاب مشروطه هنوز ۴ سال دیگر راه بود و برادرش مظفرالدین شاه بر حکومت مطلقه‌اش سرگرم.

اسپاروی این کتاب را در ۱۹۰۲ در ۳۴۹ صفحه در آمریکا منتشر کرد. با گذشت بیش از یک قرن از انتشار آن تا همین سال‌های اخیر نیز بارها و بارها تجدید چاپ شده و می‌شود. از ویلفرید اسپاروی، نویسنده کتاب، سفرنامه‌ای نیز به مکه چاپ شده است.

تایمز در بخشی از این گزارش چنین می نویسد:

کتاب آمیخته‌ای است از داستان، غلو و شگفتی و حس قدرشناسی نسبت به اهالی ایران. اسپاروي در وصف مردم عادی کوچه و بازار می‌نویسد که اگرچه برای اروپاییان وقت طلاست اما برای ایرانی‌ها زندگی چندان ارزشی ندارد و از این رو ساعت ها بر کناره رودخانه شان می نشینند و گذر آب به دنیای جاودانگی را نظاره می کنند. در گزارش تایمز همچنین اشاره می‌کند که اسپاروی در فصل آخر کتابش با عنوان "گربه پارسی،" به اوضاع سیاسی کشور نگاهی می اندازد.

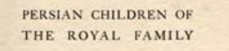
PERSIAN CHILDREN OF
THE ROYAL FAMILY

کتاب با شرح نخستین ساعات حضور نویسنده در اصفهان اینگونه شروع می شود:

چهلستون، دو افسر در یونیفورم های آبی آسمانی به من سلام نظامی دادند. در خیابان، کور، شل، خوره ای و گدا؛ و آنسوتر دیوارهای ثروتمند ظل السلطان که فراتر از رویاهای طمع ورزانه می نمود: شهری با بناهای باستانی، همه در مخروبه هايي زوال یافته، و نیز باغ ها و کاخ های شاهزادگان که در سادگیِ خوشایند و شکوه و جلال شرقی بی نظیر می نمایند: - چنین در تکان و تکاپوست، دنیای گسترده از دریای کاسپین تا خلیج فارس، جايي که شاهزاده و [...] اش با هم بر سریک قادر مطلق در رقابت اند: "تومان"

PERSIAN
CHILDREN OF THE
ROYAL FAMILY.

اخگر؛ روزنامه‌ای که تا به آخر بر اصول خود پای فشرد

اخگر روزنامه ای وطن دوست، نوگرا و حرفه ای و پرکار بود حتی بسیاری از روزهای جمعه نیز در اصفهان منتشر می شد از جمله روز جمعه یکم فروردین ۱۳۲۰

در مورخه پنج شنبه ۳ آبان ۱۳۰۷ (ش) روزنامه ای با بهای اشتراك يك ساله ۶۰ قران، ششماهه ۳۵ قران و برای ولایات و خارجه به علاوه اجرت پستی در اصفهان منتشر شد. میرزا فتح اللله خان وزیر زاده، مرد موجه عدلیه اصفهان، صاحب امتیازی این مجموعه و امیرقلی‌خان امینی، مدیریت و سردبیری آن را بر عهده داشته است. در این جریده اجتماعی ــ اقتصادی ــ ملی ــ ادبی ــ شماره روزهای جمعه می‌تواند ذهن بسیاری از افراد را به خود اختصاص دهد.

۸۶ سال پیش اگر يك اصفهانی ٤ شاهی می‌داد می‌توانست تك شماره اخگر را بخرد که در آن نوشته بود: «...مقیاس قوت و قدرت يك ملت در دنیای متمدن امروزی از قدرت و عظمت سه چیز شناخته می شود: اول قدرت مطبوعات، دویم قدرت و شکوت نظام، سویم عظمت معارف....مطبوعات است که هر روز به نحوی از انحاء برای اصلاح اوضاع و احوال اجتماعی، سیاسی، معارفی و روحی هموطنان خود با يك نظر موشکافانه و با تحمل انواع زحمت و مشقت در حل مشکل ترین مسائل غامضه با تمام قوا کوشیده و غالباً در نتیجه حل يك مشکل، مملکت خود را از شکست، اسارت و انحطاط قطعی خلاصی می بخشد....روزنامه آیینه سراپا نمای افکار، اخلاق، حیثیات و مزایای يك ملت است. روزنامه بهترین نماینده عظمت و قدرت يك مملکت است. روزنامه مظهر اعمال و افعال يك ملت، نمونه کامل روحیات و سجایای يك جماعت است. روزنامه پاسبان حقوق افراد و حافظ حدود و شئون يك جامعه است.» گاه در يك شماره روزنامه همزمان با سه مطلب ترجمه شده از سه متفکر فضایی روشنفکرانه پیش چشم مخاطب نهاده بود. روزنامه حتی برای یکم فروردین (برای مثال ۱۳۲۰ که جمعه بود) نیز انتشار داشته است.

تیر ۱۳۰۸، روزنامه اخگر نگاه محلی خودش را این گونه بیان می‌کند: روزی که ما قدم در وادی روزنامه‌نگاری گذاردیم، قبل از هر چیز بر خود واجب شمردیم که برخلاف برخی از جراید ولایات، که اکثراً می‌خواهند در مسائل خارجی و داخلی داد سخن‌وری را داده باشند، چون روزنامه ما محلی است، مصالح اصفهان را بر هر چیز مقدم دانسته و مسائل مهمهٔ مملکتی را به عهده جراید مهمه مرکزی واگذار نماییم. شما باور می‌کنید کسی که امور خانهٔ خود را نتوانسته باشد تحت تنظیم و انتظام آورده و حتی مصالح آن را تشخیص داده باشد، بتواند اصلاح نواقص امور محلهٔ خود و خانواده‌های دیگر را عهده‌دار شود؟ نواقص فلاحتی، صنعتی، معارفی و معایب اجتماعی و اخلاقی اهالی اصفهان و خرابی و بدی اوضاع بلدی آن با هزار دردهای دیگری، آیا برای ما کافی نیست؟ که هر يك را موضوع صد مقاله قرار داده و در اطراف آن قلم‌فرسایی نماییم؟ یکی از مسائل مهمهٔ محلی را که ما از بدو امر روزنامه‌نگاری خودمان وجههٔ نظر و هدف مقصود خویش قرار داده‌ایم، حفظ آثار تاریخی اصفهان و مرمت و تجدید عمران آن‌هاست. به عقیدهٔ ما اگر در اطراف این موضوع، که از لحاظ اهمیت تاریخی و اقتصادی شهر اصفهان نهایت اهمیت را داد، هر چند هم بحث کرده و قلم‌فرسایی نماییم تا وقتی که به منظور و مقصود مقدس خودمان نایل نیامده‌ایم تازه کار مهمی صورت نداده و ادای خدمتی ننموده‌ایم".

اخگر از آن روزنامه‌هایی است که در شناسایی و بازنویسی تاریخ اصفهان در دوره رضاشاه بسیار مفید فایده است. این روزنامه از سال ۱۳۰۷ الی ۱۳۲۱ در اصفهان منتشر می‌شد. ویژگی روزنامه اخگر آن بود که، برخلاف روزنامه‌های محلی دیگر، نگاه اصلی اش را به مسایل شهری دوخته و به آن‌ها می‌پرداخت. خطی که تا به آخر نیز بر آن پیمان بود.

انتشار روزنامه فرهنگ در اصفهان سال ۱۸۷۹ میلادی (۱۳۵ سال پیش) تنها پنج سال بعد از انتشار روزنامه یومیوری شیمبون توکیو اتفاق افتاد. روزنامه فرهنگ ۱۲ سال به طور هفتگی انتشار یافت و به تعطیل گرایید، یومیوری شیمبون اما هنوز منتشر می‌شود و با تیراژ روزانه ۱۰ میلیون نسخه یکی از پرتیراژترین روزنامه‌های جهان است.

نخستین مجله اختصاصی زنان که در عنوان آن نیز نام زن انعکاس یافته و تمامی مطالبش را زنان می نوشتند، برای نخستین بار ۹۵ سال پیش به همت صدیقه دولت آبادی در اصفهان انتشار یافت. این هفته نامه پس از ۵۷ شماره به تهران منتقل شد و در پایتخت به چاپ می رسد. این مجله ۴ سال دوام یافت و با سفر مدیر آن به فرانسه برای تحصیل در دانشگاه سوربن انتشارش متوقف شد.

* * *

در دوره مشروطه تا شهریور ۱۳۲۰ حدود ۷۵ نشریه اعم از روزنامه، هفته نامه و ماهنامه در اصفهان انتشار یافت که عمدتا مشی آزادیخواهانه و مستقل داشتند.

چهلستون

مرداد ۶۰ سال پیش (۱۳۳۳)

ورود آیت ا... شهرستانی به اصفهان

و ... ای اصفهان؛ ای مهد ابوالفرج و راغب و طغرائی و کمال اسماعیل و امثالهم، بار دیگر یکی از نوابغ فرزندان تو، آیت ا... شهرستانی به سوی تو آمده و برای مدتی میهمان تو خواهد بود.

....علامه بزرگوار در تاریخ سه شنبه ۲۳ رجب ۱۳۰۱ قمری پا به عرصه این جهان نهاده و با این سنین عمر مبارکتان بیش از هفتاد و دو سال می باشد.

مبارزه های دامنه دار و شدید ایشان در جنگ بین الملل اول علیه دول استعمار طلب باعث گردید که دو چشم خود را از دست بدهند و از آن تاریخ تاکنون آنچه مطالعه و مرقوم می فرمایند به وسیله دو نفر منشی است که اغلب در محضر ایشان حضور دارند و تقریرات و بیانات ایشان را به صورت کتاب و رساله ضبط می کنند.

...تعداد این تالیفات از صد متجاوز می باشد که اهم آنها کتاب الهیئه و الاسلام است که به چند زبان مختلف ترجمه شده و تبحر و مقام ایشان را در ریاضی و هیئت ثابت می نماید...مبارزه های ایشان برای رهائی ملت عراق زبانزد خاص و عام است. - شنبه ۲ مرداد ماه ۱۳۳۳ - چهلستون

جشن عقد

به مناسبت جشن عقد ...باغ مجلل آقاي امینی به طرز خاصی زینت شده بود و اقسام چراغ‌های برق در لابلای درخت های سرو و کاج خود نمایی می کردند. انواع مختلف شربت و بستنی و شیرینی و میوه جلوی حاضرین چیده شده بود. صدای دل نواز آقای تاج به همراه تار شهناز و ویلون سعادت ا... نورده حاضرین را از خود بی خود می‌ساخت. این جشن تا ساعت ۹ شب ادامه داشت... - ۲ شنبه ۲۵ مرداد ماه ۱۳۳۳ - چهلستون

تخلفات شهرداری!!

شاید تا کنون آقای شهردار موضوعی که تحت عنوان تخلف شهرداری به اطلاع ایشان می خواهیم برسانیم خبر پیدا نکرده اند زیرا با علاقه کاملی که در ایشان مخصوصاً از لحاظ حفظ اشجار شهر داریم خیلی بعید است که قطع چند درخت به اطلاع ایشان رسیده و مرتکب مجازات نشده باشد.

« ۱ شنبه ۹ مرداد ماه ۱۳۳۳ - چهلستون»

هشتاد دستگاه نساجی به زودی در اصفهان به کار می افتد

...با به کار افتادن هشتاد دستگاه در اصفهان لااقل سیصد نفر کارگر نساج مشغول کار می شوند و با در نظر گرفتن عائله آنها کمک بزرگی به این صنف بی بضاعت و فقیر شده است.

میرزا تقی خان انصاری سرتیپ

او که نخستین روزنامه اصفهان را پایه گذاشت

میرزا تقی خان انصاری کاشانی (۱۳۰۳-۱۲۵۶ هـ.ق/ ۱۸۸۶-۱۸۴۰) ملقب به سرتیپ، جغرافی دان، پزشک، مترجم و روزنامه نگار عهد قاجار موسس نخستین روزنامه در اصفهان است. وی پس از تحصیل علوم قدیمه در زادگاهش کاشان، در سن ۱۷ سالگی راهی تهران شد و در مدرسه نظامی تحت تعلیم معلمان فرانسوی قرار گرفت و حدود ۱۵ سال به ترجمه کتب علمی اروپایی از جمله در حوزه پزشکی مشغول بود تا به دربار ناصرالدین شاه فراخوانده شد و در مأموریتی هیئت دیپلماتیک ایران به دربار تزار را همراهی کرد و سپس به معاونت دکتر تولوزان فرانسوی در کمیسیون پزشکی پایتخت نایل شد. وی در زمانی که ظل السلطان حکومت اصفهان را بر عهده داشت، از سوی ناصر الدین شاه مأموریت یافت که از منطقه اصفهان، لرستان و شوشتر به منظور اکتشاف معادن نقشه برداری کند، آنچه که سبب شد به "سرتیپ" ملقب گردد و از آن پس در اصفهان مقیم شود. او در ۱۲۹۳ انجمن معارف را در اصفهان شکل داد، نخستین مدرسه نوین اصفهان را نیز بنیان نهاد و در ۱۸۷۹ میلادی/۱۲۵۸ خورشیدی پیشنهاد تأسیس روزنامه فرهنگ را به ظل السلطان داد و خود مدیریت آن را برعهده گرفت. این روزنامه به طور هفتگی در اصفهان انتشار می یافت، و در سال هفتم انتشار خود اگرچه میرزا تقی خان درگذشت اما انتشار روزنامه اش با مدیریت محمود افشار برای پنج سال دیگر همچنان ادامه یافت. میرزا تقی خان در دو سال پایانی عمرش از بیماری یرقان در رنج بود و در حالی که قصد داشت، خودش را جراحی کند در گذشت! نشریه او مقالات فرهنگی و اجتماعی پرباری داشت و از جمله جمال الدین اسدآبادی نیز برای نشریه‌اش مقاله ارسال می کرد.

او در نخستین شماره‌اش چنین نوشت:

> **مشی فرهنگ به هیچ وجه در نوشتن محامد و محاسن اعیان و بزرگان وزراء و امناء و غیره نیست. و به نوشتن اینگونه مشروحات که خالی از هرگونه سود و زیان است مجبور نیست و خود را از تعرض مطالب مهمه آزاد می‌داند.**

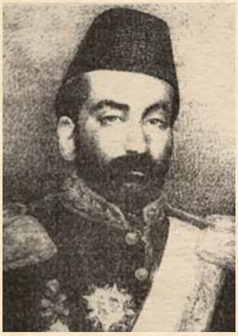
میرزا تقی‌خان سرتیپ از چهره‌های نادر در فرهنگ ایران عهد ناصری است. او نخستین مدرسه مدرن به نام «همایونی» و نخستین روزنامه اصفهان «فرهنگ» پایه‌گذاری کرد.

نگاه سردبیر

وقتی که دیدار فرماندار اصفهان با ملکه الیزابت هم تیتر «يك» نمی‌شود

۵۳ سال پیش

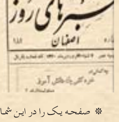

❊ صفحه یک را در این شماره به صفحه یک روزنامه "خبرهای روز اصفهان" به تاریخ ۳۰ فروردین ۱۳۴۰ اختصاص می دهیم. این روزنامه بین سال های ۱۳۳۶ تا ۱۳۵۴ توسط مهندس حسن نظامی (۱۳۱۴-۱۳۸۴) منتشر می شد. وی که در برهه ای از همان ایام ریاست اداره برق اصفهان را نیز برعهده داشت، نگاه ویژه ای به اخبار بین الملل و نیز اخبار اقتصادی در نشریه ۴ صفحه ای اش نشان می داد، ضمن اینکه پوشش اخبار اصفهان نیز در این روزنامه در سطح مطلوبی انجام می شده است.

❊ اگرچه در این صفحه از جمله خبر دیدار فرماندار اصفهان با ملکه الیزابت در کاخ ویندسور را نیز داشته اند، یا بازدید هیئت بازرگانی از ایتالیا به اصفهان اما آنچه ناصر زنجانی، سردبیر روزنامه به عنوان خبر یک به آن پرداخته و سرمقاله روز را بدان اختصاص داده، خودکشی احمدرضا عامری یک جوان ۱۸ ساله اصفهانی است که نشان از اهمیت پیگیری مسائل اجتماعی از دیدگاه گردانندگان روزنامه داشته است.

❊ سرمقاله این صفحه به خودکشی یک محصل در اصفهان اختصاص دارد و نگاه سردبیر به موضوع در فردای حادثه قابل توجه است. سردبیر مسئولان دبیرستان را مورد شماتت قرار می دهد که چرا شرایط دانش آموز خود را که از مشکلات خانوادگی از جمله بی مهری نامادری و ... در رنج بوده درک نکرده اند و او زیر حمایت خود نگرفته اند. نگاه سردبیر نشان می دهد که ۵۰ سال پیش انتظارات از مدرسه برای به راه آوردن جوانان این کشور تا چه اندازه بالا بوده و نقشی متعهدانه برایشان متصور بوده اند.

❊ اخبار روز جهان که همواره از سوی این روزنامه مورد توجه بوده در صفحه یک این شماره نیز مصادف با بحران موشکی کوبا به این موضوع مهم دوره جنگ سرد پرداخته است.

❊ در اواخر اسفند ۱۳۳۹ ملکه الیزابت به ایران سفر کرده و از جمله از اصفهان نیز دیدن کرده بود. چند ماه پس از این سفر علی اصغر محمدی، فرماندار اصفهان برای بررسی شیوه اداره مناطق و ایالت ها به انگلستان سفر کرده و از جمله به گزارش این روزنامه در ضیافت ناهار میهمان ملکه انگلیس بوده است.

❊ در صفحه یک این روزنامه در آن تاریخ گزارشی نیز از نمایش نسخه روسی فیلم " اصفهان، جهانی از هنر" در مسکو و استقبلال از آن در خانه دوستی ایران و شوروی منتشر شده است.

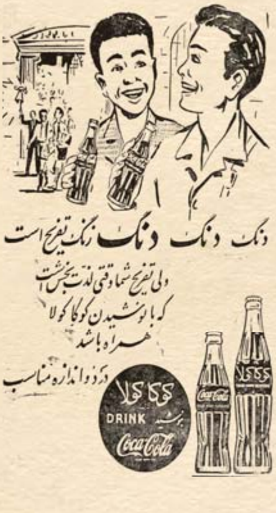❊ هیئت ایتالیایی در سفر به اصفهان نشستی در اتاق بازرگانی داشته و ضمن بازدید از آثار تاریخی شهر بعد از ظهر از چندین کارخانه ریسندگی و بافندگی دیدار می کنند. به نظر می رسد، بازدید از آثار تاریخی نه یک بخش تشریفاتی این دیدار که از برنامه های اصلی این سفر یک روزه کاری قرار داشته است.